

DOI 10.58423/2786-6742/2025-8-463-476

УДК 338.24.021.8

Ростислав СОРОКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна

ORCID ID: [0000-0001-5630-8846](https://orcid.org/0000-0001-5630-8846)

e-mail: rost.soroka@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКУПІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Анотація. Для забезпечення власних потреб кожна бюджетна установа проводить закупівлю необхідних товарів, робіт та послуг через електронну систему публічних закупівель. Критичним аспектом є належна організація усього процесу закупівель з метою уникнення будь-яких затримок, що можуть вплинути на виконання своїх функцій бюджетною установою. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів організації закупівельної діяльності бюджетних установ із врахуванням практичного досвіду функціонування електронної системи закупівель. Для того, щоб вчасно здійснити будь-яку закупівлю, незалежно від того, чи йдеться про товари, послуги чи роботи, за наявних коштів, необхідно забезпечити ефективну співпрацю між усіма структурними підрозділами бюджетної установи. Встановлено, що визначальна роль у процесі закупівель відведена уповноваженій особі, яка відповідно до чинного законодавства є відповідальною за організацію та проведення процедур закупівлі. Охарактеризовано вимоги, котрі висуваються до уповноважених осіб. У роботі описано способи визначення чисельності уповноважених осіб та фактори, які на це впливають. Досліджено можливі шляхи призначення уповноважених осіб та розглянуто необхідність і практичні аспекти призначення декількох уповноважених осіб у бюджетній установі, розподіл обов'язків між ними. Обґрунтовано, що найоптимальнішим способом визначення уповноваженої особи є введення до штатного розпису підприємства, установи, організації окремої посади, особливо, з огляду на регулярність здійснення закупівель та рівень відповідальності уповноваженої особи за їх здійснення. У роботі описано принципи здійснення публічних закупівель в Україні в контексті їх практичного спрямування. Досліджено практичний ефект від реалізації принципу максимальної економії, який може бути визначений у вартісних показниках. Охарактеризовано основні функції уповноваженої особи.

Ключові слова: публічні закупівлі, бюджетна установа, уповноважена особа, організація закупівельної діяльності, електронна система закупівель Prozorro.

JEL Classification: H57, L30

Absztrakt. A költségvetési intézmények a saját szükségleteik biztosítása érdekében az elektronikus közbeszerzési rendszeren keresztül végzik a szükséges áruk, munkák és szolgáltatások beszerzését. Kritikus szempont a közbeszerzési folyamat megfelelő megszervezése, hogy elkerülhetők legyenek azok a késedelmek, amelyek akadályozhatják az intézmény alapvető funkcióinak ellátását. A tanulmány célja a költségvetési intézmények beszerzési tevékenységének szervezésével kapcsolatos elméleti aspektusok

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

vizsgálata, figyelembe véve az elektronikus közbeszerzési rendszer gyakorlati működésének tapasztalatait. A beszerzések időben történő lebonyolítása – függetlenül attól, hogy áru, szolgáltatásról vagy munkáról van szó – a rendelkezésre álló források mellett az intézmény valamennyi szervezeti egységének hatékony együttműködését igényli. Megállapítást nyert, hogy a beszerzési folyamatban kulcsszerepet játszik a meghatalmazott személy, aki a hatályos jogszabályok értelmében felelős a közbeszerzési eljárások megszervezéséért és lebonyolításáért. A meghatalmazott személyek kijelölésének módja és számuk meghatározása egymással összefüggő tényezők, és ezek meghatározása a költségvetési intézmény vezetőjének hatáskörébe tartozik, mivel a jogszabályok nem tartalmaznak minimum- vagy maximumkorlátokat e személyek számát illetően. A tanulmány bemutatja a meghatalmazott személyekkel szemben támasztott követelményeket, a számuk meghatározásának módjait és az azt befolyásoló tényezőket. Elemzi a meghatalmazott személyek kijelölésének lehetséges módjait, valamint a több ilyen személy alkalmazásának szükségességét és gyakorlati vonatkozásait a költségvetési intézményekben, továbbá az ezek közötti feladatmegosztást. Megalapozott következtetés, hogy a leghatékonyabb megoldás a meghatalmazott személy kinevezésére egy önálló pozíció létrehozása a szervezeti állománytáblában, különösen tekintettel a beszerzések rendszerességére és az e személy által viselt felelősség szintjére. A tanulmány bemutatja az ukrain közbeszerzési rendszer alapelveit azok gyakorlati alkalmazhatóságának kontextusában. Továbbá elemzi a lehető legnagyobb megtakarítás elvének gyakorlati hatását, amely pénzbeli mutatókkal is mérhető. Ismertetésre kerülnek a meghatalmazott személy főbb funkciói.

Kulcsszavak: közbeszerzés, költségvetési intézmény, meghatalmazott személy, beszerzési tevékenység szervezése, Prozorro elektronikus közbeszerzési rendszer.

Abstract. To ensure its own needs, each budget institution procures the necessary goods, works and services through the electronic public procurement system. A critical aspect is the proper organization of the entire procurement process in order to avoid any delays that may affect the budgetary institution's performance of its functions. The purpose of the article is to study the theoretical aspects of the organization of procurement activities of budget institutions, taking into account the practical experience of the functioning of the electronic procurement system. In order to make any purchase on time, regardless of whether it is about goods, services or works, with the available funds, it is necessary to ensure effective cooperation between all structural units of the budget institution. It was established that the decisive role in the procurement process is assigned to the authorized person, who, according to the current legislation, is responsible for the organization and conduct of procurement procedures. The requirements to the authorized persons are described. The work describes methods of determining the number of authorized persons and factors affecting it. Possible ways of appointing authorized persons were studied and the need and practical aspects of appointing several authorized persons in a budget institution, the distribution of responsibilities between them were considered. It is substantiated that the most optimal way to determine the authorized person is to enter a separate position in the staff list of the enterprise, institution, organization, especially considering the regularity of procurement and the level of responsibility of the authorized person for their implementation. The work describes the principles of public procurement in Ukraine in the context of their practical direction. The practical effect of the implementation of the principle of maximum savings, which can be determined in value indicators, has been studied. The main functions of the authorized person are described.

Keywords: public procurement, budgetary institution, authorized person, organization of procurement activities, e-procurement system Prozorro.

Постановка проблеми. Не вдаючись у дискусії щодо необхідності впровадження публічних закупівель у розвиток національного конкурентного

добросовісного середовища, їх переваг і недоліків можемо констатувати, що вони стали однією із успішних стратегічних реформ національної економіки.

Для забезпечення виконання своїх функцій будь-яка бюджетна установа, яка відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» визначається як замовник [1], в умовах обмежених фінансових ресурсів придбає товари, послуги і роботи виключно через публічні закупівлі. Отже, критичним моментом у діяльності бюджетної установи є належна організація закупівельного процесу з метою уникнення затримок в його здійсненні, що може призвести до проблем з виконанням функцій установи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що проблеми функціонування електронної системи публічних закупівель Prozorro [2] все частіше привертають увагу вітчизняних вчених. Найчастіше автори, котрі вивчають проблеми трансформації державних закупівель в Україні, досліджують їх в контексті виокремлення переваг і недоліків електронної системи публічних закупівель Prozorro. У працях В. Вареника, Л. Євчина [3], Д. Чернуха [4], Г. Белінської [5], А. Фаїзова [6], О. Лаговської, С. Легенчук, С. Свірко [7], А. Вальковець, К. Поляк [8], А. Пантелеймоненка, А. Мільки, О. Павленко [9] висвітлено теоретичні та практичні аспекти функціонування системи публічних закупівель в Україні та міжнародний досвід їх функціонування.

Варто наголосити, що дослідження функціонування сфери публічних закупівель у працях вітчизняних вчених еволюціонувало разом із розвитком електронної системи публічних закупівель Prozorro в Україні. Найчастіше автори, котрі починали вивчати проблеми трансформації державних закупівель в Україні основний акцент у дослідженнях зосереджували на перевагах та недоліках системи державних закупівель, тенденціях розвитку публічних закупівель в Україні, зарубіжному досвіді їх функціонування та можливостях його впровадження в національну систему електронних державних закупівель.

Економістами В. Вареник, Л. Євчин розглянуто передумови та еволюцію системи державних закупівель в Україні в контексті впровадження досвіду зарубіжних країн, обґрунтовано напрями удосконалення роботи електронних державних закупівель на основі проведеного аналізу переваг і недоліків вітчизняної системи закупівель [3].

Подальший розвиток дослідження теоретичних аспектів реформування державних закупівель в Україні знайшло свій прояв у праці вченого Д. Чернуха [4], в якій окрім згаданих аспектів ще охарактеризовано етапи проведення та моделі електронних державних закупівель, які використовуються в європейських країнах.

Економістом Г. Белінською у своїй праці [5] розглянуто стан виконання зобов'язань щодо приведення у відповідність національного законодавства вимогам Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та проаналізовано вплив впровадженої системи електронних закупівель Prozorro на ефективність функціонування сфери державних закупівель.

У статті А. Фаїзова [6] основна увага зосереджена на законодавчих змінах у організації функціонування системи публічних закупівель в Україні та

відповідній адаптації закупівельних процесів до вимог чинного законодавства. Охарактеризовано централізовану і децентралізовану моделі закупівель з позиції ефективності, окреслено проблемні аспекти їх використання у закупівельній діяльності. Аргументовано визначено потенціал централізованої моделі організації закупівельної діяльності в реаліях національної системи державних закупівель та способи і етапи впровадження в Україні.

Аналізу переваг і недоліків державних закупівель в Україні, виявленню вузьких місць на кожному етапі проведення державних закупівель присвячена колективна праця українських економістів О. Лаговської, С. Легенчук, С. Свірко [7]. Окреслено роль державних закупівель як ефективного інструмента забезпечення стійкого інноваційного розвитку національної економіки, а не лише як засобу боротьби з корупцією та економії бюджетних ресурсів.

Праця А. Вальковець, К. Поляк [8] поряд із дослідженням загальнотеоретичних аспектів суті публічних закупівель, передумов їх виникнення, адаптації світового досвіду проведення прозорих державних закупівель до реалій України, носить прикладний характер і розкриває сучасний стан системи електронних закупівель в Україні в умовах воєнного стану, набір інструментів модулю аналітики, який використовується в системі Prozorro, а також проблеми функціонування електронних закупівель в Україні та перспективи їх розвитку.

Стаття когорти українських економістів Пантелеймоненко А., Мілька А., Павленко О. [9] аналізує особливості публічних закупівель в Україні під час воєнного стану. Обґрунтовано, що в умовах європейської інтеграції триває реформування законодавства для відповідності міжнародним стандартам. Охарактеризовано ключові зміни нормативної бази та специфіку проведення закупівель у кризовий період.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, варто відмітити, що у спеціалізованій літературі питання організації закупівельної діяльності бюджетних установ досліджені вибірково і потребують детального вивчення, що і обумовило вибір теми і предмету дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження теоретичних аспектів організації закупівельної діяльності бюджетних установ із врахуванням практичного досвіду функціонування електронної системи закупівель.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика діяльності бюджетних установ засвідчує, що для того, щоб вчасно придбати будь які якісні товари, послуги чи роботи в умовах обмежених бюджетних ресурсів, необхідно забезпечити ефективну співпрацю між усіма структурними підрозділами установи, котрі є ініціаторами закупівель. Разом з тим, варто відмітити, що визначальна роль у закупівельному процесі відведена уповноваженій особі, яка, відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», і є відповідальною за його організацію.

Для уникнення критичних моментів, коли інформація від ініціаторів надходить запізно (наприклад, вже після проведення заходу із нагородження

уповноваженій особі надають документи на придбання рамок для нагородження, кубків, кейтерингу тощо), доцільно розробити Положення про організацію закупівель. У Положенні, із яким обов'язково ознайомлюють всіх керівників структурних підрозділів бюджетної установи, передбачається порядок взаємодії між посадовими особами установи, порядок надання інформації про закупівлю із зазначенням часових рамок, відповідальність тощо.

Отже, вихідним етапом організації закупівельної діяльності бюджетної установи є призначення однієї чи кількох уповноважених осіб, котрі є працівниками замовника і відповідають за організацію закупівельного процесу в установі.

Законодавством не висувається суттєвих вимог до уповноважених осіб, окрім наявності вищої, як правило, юридичної або економічної освіти та базового рівня знань і компетентностей у сфері публічних закупівель, котрий підтверджується проходженням обов'язкового безкоштовного тестування на веб-порталі Prozorro [2]. Крім цих мінімальних критеріїв, досвід організації закупівельної діяльності показує, що замовник також очікує, щоб уповноважена особа орієнтувалася в сучасних маркетингових стратегіях, тенденціях розвитку ринків товарів, робіт і послуг, а також була ознайомлена з чинними стандартами та технічними умовами предметів закупівлі та з видами, умовами і особливостями укладання договорів про закупівлю. Окрім цього, для роботи в електронній системі закупівель уповноваженій особі потрібен кваліфікований електронний підпис (КЕП), щоб підтверджувати її рішення оформлене протоколом у випадках визначених законодавством.

Визначення способу призначення уповноважених осіб та їх чисельності є взаємозалежними факторами і знаходиться в компетенції керівника бюджетної установи.

Оскільки законодавством не передбачено мінімальних і максимальних обмежень щодо чисельності уповноважених осіб, то керівник бюджетної установи самостійно визначає їх кількість із врахуванням таких факторів, як обсяг закупівель (кількість та сума закупівель, які здійснюються протягом року), методи їх здійснення (важливо проаналізувати, які методи закупівель використовуються найчастіше, оскільки на різні методи витрачається різна кількість часу) та види предметів закупівель (якщо найбільше закуповуються складні, нестандартні або не типові предмети закупівель, то витрати часу будуть вищі, ніж у випадку з простими та типовими закупівлями). Також важливо урахувати внутрішню структуру процесів замовника, оскільки уповноважена особа може брати участь в окремих етапах закупівельного процесу або у всіх та, відповідно, мати різні функціональні обов'язки.

Визначити кількість уповноважених осіб можна за допомогою самостійних розрахунків, але поряд із тим фахівцями Київської школи економіки на основі практичного дослідження закупівельної діяльності замовників розроблено електронний інструмент визначення їх кількості [10].

Щодо способів призначення уповноважених осіб, то частиною першою статті 11 Закону України «Про публічні закупівлі» чітко визначено три можливих варіанти, котрі можна використовувати як поодиночі, так і поєднувати (рис.1).

Покладення на працівників із штатної чисельності функцій уповноваженої особи як додаткової роботи з відповідною доплатою згідно із законодавством є вихідним і самим простим способом, що використовується, як правило, малими бюджетними установами, які проводять невелику кількість закупівель протягом року однотипних товарів, послуг, робіт (комунальні послуги, закупівля канцтоварів тощо). Цей спосіб передбачає, що уповноважена особа може працювати як за суміщенням, так і за сумісництвом. У разі довантаження працівника поряд із основними функціональними обов'язками, додатковими пов'язаними із виконанням функцій уповноваженої особи, такому працівнику відповідно до імперативної норми Закону України «Про публічні закупівлі» обов'язково встановлюється доплата.

Найбільш розповсюдженим шляхом призначення уповноважених осіб є введення до штатного розпису окремих посад, на які буде покладено обов'язки виконання функцій уповноважених осіб – цей спосіб є найбільш розповсюдженим серед замовників, які здійснюють закупівлі на регулярній основі.

Рис.1. Способи визначення чи призначення уповноваженої особи *

* Узагальнено автором за джерелом [1]

В контексті професіоналізації сфери публічних закупівель це є позитивним моментом і все більше центральних органів влади своїми розпорядчими документами регламентують введення у штатні розписи установ, які перебувають у сфері їх компетенції фахівців з публічних закупівель відповідно до національного Класифікатору професій ДК 003:2010 [11]. Так, наприклад, Міністерство освіти і науки України ще у жовтні 2021 року своїм наказом внесло зміни до Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти [12] ввівши до переліку посад фахівця з публічних закупівель, До цього керівники закладів освіти для організації закупівель вимушено довантажували окремих працівників без відповідного досвіду і необхідних знань, що безумовно не сприяло ефективній організації публічних закупівель, або в окремих територіальних громадах додаткові штатні одиниці вводились відповідно до рішень місцевих органів влади.

Замовники, котрі проводять великі обсяги закупівель практикують створення окремих структурних підрозділів, функціональними обов'язками яких є організація, проведення і супровід публічних закупівель бюджетної установи.

Крайній шлях призначення уповноважених осіб передбачає укладення трудового договору (контракту) згідно із законодавством – його доцільно використовувати при нетипових, складних чи специфічних закупівлях товарів, послуг, робіт, для успішного придбання котрих і залучається відповідний фахівець.

Практика інтерпретації розглянутих способів призначення уповноважених осіб передбачає і можливість їх одночасного використання для оптимізації процесу організації закупівель – наприклад, одну уповноважену особу прийняти на окрему посаду, а на іншу – покласти додаткові обов'язки з відповідною доплатою. Проте важливо зауважити, що уповноваженою особою, яка призначається замовником для проведення процедур закупівель або спрощених закупівель, не може бути особа, що залучена за договором на надання послуг.

Варто відмітити, що незважаючи навіть на невеликі обсяги діяльності бюджетної установи для ефективної організації публічних закупівель уповноважених осіб повинно бути не менше двох, адже якщо одна уповноважена особа перебуватиме у відпустці, відрядженні або захворіє, то інша буде тимчасово продовжувати здійснювати закупівлі.

У випадку призначення декількох уповноважених осіб необхідно розподілити обов'язки між ними, щоб кожна була відповідальною, відповідно до рішення керівника замовника, за здійснення конкретних процедур закупівель. Так, багато замовників практикують розподіл обов'язків між уповноваженими особами за предметами закупівель, тобто одна уповноважена особа організовує та проводить закупівлю товарів, друга – послуг, а третя – робіт. Також практикується і поділ обов'язків за категоріями товарів, робіт, послуг – так, одна уповноважена особа організовує та проводить закупівлю продуктів харчування, а інша – решти товарів або одна уповноважена особа організовує та проводить закупівлю послуг з поточного ремонту, а інша – решти послуг. Можна обрати і інший спосіб розподілу, наприклад, за вартісними межами закупівель – одна уповноважена

особа організовує та проводить спрощені закупівлі, а інші – процедури закупівель. Окрім цього, для придбання певного конкретного предмету закупівлі керівник може визначити відповідальною одну із уповноважених осіб.

Незважаючи на те, що принципи здійснення публічних закупівель визначені Законом України «Про публічні закупівлі» їх не завжди досить однозначно трактують, не говорячи вже про їх практичне спрямування (рис. 2).

Вихідним принципом здійснення публічних закупівель є добросовісна конкуренція, яка передбачає, що учасники закупівельного процесу не перешкоджають конкуренції під час підготовки та участі у публічних закупівлях, що реально забезпечується через те, що учасники конкурентних процедур/спрощених закупівель не є пов'язаними особами, не узгоджують свої дії у формі подання однакових цінових пропозицій, спільних документів тощо.

Другий принцип організації закупівельної діяльності, незважаючи на те, що має три напрями своєї реалізації, а саме максимальна економія, ефективність та пропорційність, зводиться до економічної ефективності здійснення закупівель.

Варто відмітити, що максимальна економія фактично є єдиним принципом організації закупівельної діяльності, який можна виміряти кількісно у вартісних показниках. Безперечно реалізація решти принципів організації закупівельної діяльності є важливою, але їх практичний ефект може бути оцінений лише на основі оціночних суджень учасників закупівельного процесу, то ефект від реалізації принципу максимальної економії може бути визначений у вартісних показниках, причому як на початковій, так і на крайній стадії здійснення закупівель.

Так, на початковій стадії закупівель при здійсненні аналізу потреб та ринку, визначення очікуваної вартості предмету закупівлі максимальна економія реалізується в напрямі зменшення адміністративних витрат шляхом цифрової трансформації закупівельного процесу через дослідження ринкових цін, аналіз ринку, оцінку власних потреб тощо.

На крайній стадії закупівель максимальна економія кількісно вимірюється шляхом порівняння очікуваної вартості закупівель та фактичною вартістю, за якою укладається договір про закупівлю за результатами конкурентної процедури, що в кінцевому підсумку виявляється в економії кошторисних призначень бюджетної установи та можливості використати зекономлені кошти на реалізацію функцій установи.

Ефективність закупівлі як принцип публічних закупівель реалізується через неперервне забезпечення бюджетної установи необхідними товарами, послугами, роботами у запланованій кількості за ринковими цінами у потрібний час.

Принцип пропорційності в публічних закупівлях вимагає дотримання розумної пропорційності між вимогами до потенційних учасників і предмету закупівлі, які встановлюються у тендерній документації та характером і вартістю договору, що заплановано укласти.

Вважаємо, що критерій максимальної економії при здійсненні публічних закупівель повинен стати мотивуючим фактором при організації діяльності

уповноваженої особи в контексті оплати праці, що зведе до мінімуму корупційні ризики закупівельної діяльності.

Рис. 2. Принципи здійснення публічних закупівель*

* Узагальнено автором за джерелом [1]

На крайній стадії закупівель максимальна економія кількісно вимірюється шляхом порівняння очікуваної вартості закупівель та фактичною вартістю, за якою укладається договір про закупівлю за результатами конкурентної процедури, що в кінцевому підсумку виявляється в економії кошторисних призначень бюджетної установи та можливості використати зекономлені кошти на реалізацію функцій установи.

Ефективність закупівлі як принцип публічних закупівель реалізується через неперервне забезпечення бюджетної установи необхідними товарами, послугами, роботами у запланованій кількості за ринковими цінами у потрібний час.

Принцип пропорційності в публічних закупівлях вимагає дотримання розумної пропорційності між вимогами до потенційних учасників і предмету закупівлі, які встановлюються у тендерній документації та характером і вартістю договору, що заплановано укласти.

Вважаємо, що критерій максимальної економії при здійсненні публічних закупівель повинен стати мотивуючим фактором при організації діяльності

уповноваженої особи в контексті оплати праці, що зведе до мінімуму корупційні ризики закупівельної діяльності.

Відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель передбачають, що із закупівлею можуть ознайомитися усі бажаючі на всіх стадіях закупівельного процесу через вільний і безоплатний доступ до електронної системи публічних закупівель Prozorro. На практиці реалізація цих принципів публічних закупівель є фактично превентивним чинником запобігання зловживанням і посилення конкуренції між учасниками.

Разом з тим вважаємо, що незважаючи на схожість цих понять, прозорість є дещо ширшою за відкритість, адже визначального значення набуває не лише розкриття інформації, але і її повнота, достовірність і зрозумілість, тобто якість оприлюдненої інформації.

Недискримінація учасників та рівне ставлення до них реалізується через справедливе і неупереджене відношення до всіх потенційних учасників на усіх етапах публічних закупівель. На практиці це повинно реалізовуватися через забезпечення рівного доступу до інформації, надання роз'яснень через електронну систему закупівель, не вчинення замовником дій, що штучно обмежують конкуренцію (наприклад, встановлення у тендерній документації вимог про наявність досвіду виконання аналогічних договорів лише з бюджетними установами, про кількість та вартісні межі аналогічних договорів тощо), виявлення конфлікту інтересів.

Практична інтерпретація такого принципу публічних закупівель як об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі передбачає використання виключно визначених Законом України «Про публічні закупівлі» підстав для відхилення пропозиції переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі без використання оціночних суджень уповноваженої особи чи фаворитизму для окремих учасників.

Запобігання корупційним діям і зловживанням в практичній площині реалізується через самоосвіту уповноважених осіб, а також через розробку центральними органами влади рекомендацій щодо запобігання зловживанням.

Так, наприклад, Міністерством економіки України, яке згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» є «...уповноваженим органом, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері публічних закупівель, розроблено Настанови щодо етичної поведінки учасників/потенційних учасників під час участі в публічних закупівлях [13].

Крайнім елементом в організації закупівельної діяльності бюджетної установи є визначення обсягу обов'язків уповноваженої особи, тобто її функцій. У цьому контексті досліджуватимемо лише ті функції уповноваженої особи, які впливають виключно із норм Закону України «Про публічні закупівлі» без урахування додаткових обов'язків покладених на неї керівником бюджетної установи, адже уповноважена особа може бути задіяна на всіх етапах закупівельного процесу, а не тільки на стадії проведення процедур закупівлі.

Вихідною функцією уповноваженої особи є планування та формування річного плану закупівель в електронній системі, що вимагає активної взаємодії з

структурними підрозділами бюджетної установи і передбачає отримання інформації про потреби та очікувані терміни поставки товарів, надання послуг, виконання робіт. Ця інформація критично важлива для якісного планування, адже лише усвідомивши що, коли і скільки потрібно закупити, уповноважена особа зможе визначити вид процедури закупівлі та початок її проведення. Практичний досвід організації закупівельної діяльності засвідчує, що при визначенні початку проведення закупівлі варто передбачити додатковий період часу на випадок затримок через оскарження закупівлі або повторного проведення процедури закупівлі.

При виконанні такої функції як вибір процедури закупівлі уповноважена особа враховує вид предмету закупівлі, його вартість та діючі на поточний момент законодавчі обмеження щодо порогових меж та методів закупівлі. Так, згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178 [14] бюджетні установи фактично мають лише два варіанти для закупівлі товарів, робіт, послуг: або через процедуру відкритих торгів, або без використання електронної системи закупівель шляхом оприлюднення звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель. Також варто враховувати, що при закупівлі окремих предметів законодавець може імперативно обмежити вибір виду закупівлі – так, наприклад, закупівля продуктів харчування згідно із затвердженням переліком на суму понад 100 000,00 гривень здійснюється з використанням електронного каталогу через Прозорро Маркет.

Для ефективного виконання наступної функції «проведення процедури закупівель/спрощеної закупівлі» уповноваженій особі достатньо дотримуватись вимог, встановлених у відповідних статтях Закону України «Про публічні закупівлі» чи пунктах постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178.

Для виконання такої функції як «забезпечення рівних умов для всіх учасників, об'єктивний та чесний вибір переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі» уповноважена особа повинна неухильно дотримуватись розглянутих принципів здійснення закупівель.

Решта функцій уповноваженої особи пов'язані із організаційним і документальним забезпеченням закупівельної діяльності та передбачають складання, затвердження та зберігання протоколів уповноваженої особи, інших документів з питань публічних закупівель, а також своєчасне оприлюднення всієї інформації для забезпечення прозорості та відкритості закупівельного процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Незважаючи на те, що публічні закупівлі стрімко увірвалися в реалії української економіки і стали її невід'ємною частиною, до сих пір є невирішеною проблема їх організації на рівні окремої бюджетної установи.

Найоптимальнішим способом визначення уповноваженої особи є введення до штатного розпису підприємства, установи, організації окремої посади, особливо, з огляду на регулярність здійснення закупівель та рівень відповідальності уповноваженої особи за їх здійснення.

У цьому контексті варто відмітити, що типовими помилками значної частини Замовників при визначенні уповноваженої особи є:

- покладення на працівника із штатної чисельності функцій уповноваженої особи як додаткової роботи без встановлення відповідної доплати згідно із законодавством, нібито для економії бюджетних коштів. Це є порушенням, адже Законом передбачена імперативна норма щодо доплати у разі довантаження працівника в якості уповноваженої особи. Тому керівники замовників повинні узяти до уваги необхідність передбачення відповідних видатків на виплату доплати уповноваженій особі призначеній цим шляхом;

- призначення Замовником лише однієї уповноваженої особи. Це може призупинити закупівельний процес на період, коли уповноважена особа йде у відпустку, є тимчасово непрацездатною або їде у тривале відрядження. Тому керівники Замовників повинні узяти до уваги необхідність визначення як мінімум двох уповноважених осіб, що забезпечить безперервність закупівель, адже у випадку відпустки уповноваженої особи інший працівник, який був додатково призначений уповноваженою особою, зможе продовжити чи розпочати новий процес закупівлі за необхідності.

Після визначення організаційних аспектів здійснення публічних закупівель реалізуються практичні заходи щодо їх проведення від визначення потреби, очікуваної вартості предмету закупівлі до безпосереднього їх проведення, що і буде предметом подальших досліджень у сфері публічних закупівель.

Список використаних джерел

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 15.10.2024)
2. Prozorro – електронна система публічних закупівель. URL: <https://prozorro.gov.ua>. (дата звернення: 15.10.2024)
3. Вареник В.М., Євчин Л.О.. Особливості застосування системи державних закупівель ProZorro (Прозоро). *Європейський вектор економічного розвитку*. 2016. № 2 (21). С. 6-15.
4. Чернуха Д.В. Проблеми функціонування та перспективи розвитку системи державних закупівель ProZorro. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 1231-1234.
5. Белінська Г.В. Актуальні проблеми державних закупівель в Україні в умовах реформування. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2016. Вип. 5 (100). С. 125-131.
6. Фаїзов А. В. Особливості організації проведення публічних закупівель в Україні. *Проблеми економіки*. 2020. № 2 (44). С. 160-165.
7. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Свірко С.В. Державні закупівлі в Україні: аналіз переваг і недоліків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. Вип. 2 (49). С. 56-60.
8. Вальковець А.С., Поляк К. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку електронних публічних закупівель в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2261> (дата звернення: 05.10.2024)
9. Пантелеймоненко А., Мілька А., Павленко О. Публічні закупівлі в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-20> (дата звернення: 03.03.2025)
10. Рахуємо уповноважених осіб. URL: <https://cep.kse.ua/osoba/> (дата звернення: 15.10.2024)

11. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010: Наказ Держспоживстандарту України № 327 від 28.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/va327609-10> (дата звернення: 11.10.2024)
12. Про затвердження Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 1205 від 06.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-10> (дата звернення: 11.10.2024)
13. Щодо етичної поведінки під час здійснення публічних закупівель: Лист Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 3301-04/47784-06 від 15.11.2019. URL: <https://me.gov.ua/InfoRez/DocumentsList?id=f2e30594-ba6c-420f-9c24-2a852415a884&tag=InforezKnowledgeDb&lang=uk-UA&fNum=3301-04%2F47784-06> (дата звернення: 08.10.2024)
14. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України № 1178 від 12 жовтня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.10.2024)

References

1. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 15.10.2024).
2. Prozorro – elektronna systema publichnykh zakupivel. URL: <https://prozorro.gov.ua>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 15.10.2024).
3. Varenik V.M., Yevchyn L.O.. Osoblyvosti zastosuvannia systemy derzhavnykh zakupivel ProZorro (Prozorro). *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*. 2016. № 2 (21). S. 6-15. [in Ukrainian].
4. Chernukha D.V. Problemy funktsionuvannia ta perspektyvy rozvytku systemy derzhavnykh zakupivel ProZorro. *Molodyi vchenyi*. 2018. № 11 (63). S. 1231-1234. [in Ukrainian].
5. Belinska H.V. Aktualni problemy derzhavnykh zakupivel v Ukraini v umovakh reformuvannia. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho*. 2016. Vyp. 5 (100). S. 125-131. [in Ukrainian].
6. Faizov A. V. Osoblyvosti orhanizatsii provedennia publichnykh zakupivel v Ukraini. *Problemy ekonomiky*. 2020. № 2 (44). S. 160-165. [in Ukrainian].
7. Lahovska O.A., Lehenchuk S.F., Svirko S.V. Derzhavni zakupivli v Ukraini: analiz perevah i nedolikh. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*. 2021. Vyp. 2 (49). S. 56-60. [in Ukrainian].
8. Valkovets A.S., Poliak K. Yu. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku elektronnykh publichnykh zakupivel v Ukraini. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vypusk 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2261> (data zvernennia: 05.10.2024).
9. Panteleimonenko A., Milka A., Pavlenko O. Publichni zakupivli v Ukraini v umovakh voiennoho stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vypusk 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-20> (data zvernennia: 03.03.2025). [in Ukrainian] (data zvernennia: 03.03.2025).
10. Rakhuiemo upovnovazhenykh osib. URL: <https://cep.kse.ua/osoba/>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 15.10.2024).
11. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy. Klasyfikator profesii DK 003:2010: Nakaz Derzhspozhyvstandartu Ukrainy № 327 vid 28.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/va327609-10>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 11.10.2024).
12. Pro zatverdzhennia Typovykh shtatnykh normatyviv zakladiv zahalnoi serednoi osvity: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1205 vid 06.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-10>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 11.10.2024).
13. Shchodo etychnoi povedinky pid chas zdiisnennia publichnykh zakupivel: Lyst Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy № 3301-04/47784-06 vid 15.11.2019. URL: <https://me.gov.ua/InfoRez/DocumentsList?id=f2e30594-ba6c-420f-9c24->

2a852415a884&tag=InforezKnowledgeDb&lang=uk-UA&fNum=3301-04%2F47784-06. [in Ukrainian] (data zvernennia: 08.10.2024).

14. Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, peredbachenykh Zakonom Ukrainy “Pro publichni zakupivli”, na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protiahom 90 dniv z dnia yoho prypynennia abo skasuvannia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1178 vid 12 zhovtnia 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian] (data zvernennia: 08.10.2024).

<i>Отримано:</i>	<i>18.10.2024</i>	<i>Beérkezett:</i>	<i>2024.10.18</i>	<i>Received:</i>	<i>18.10.2024</i>
<i>Прийнято до друку:</i>	<i>07.03.2025</i>	<i>Elfogadva:</i>	<i>2025.03.07</i>	<i>Accepted:</i>	<i>07.03.2025</i>
<i>Опубліковано:</i>	<i>12.05.2025</i>	<i>Megjelent:</i>	<i>2025.05.12</i>	<i>Published:</i>	<i>12.05.2025</i>